

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobců: a) Bc. L. R., b) T. R., proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 10. 2018, č. j. 45178/1/5200-10424-700519 a č. j. 45343/18/5100-41457-711353, o kasační stížnosti žalobců proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 1. 2019, č. j. 11 Af 44/2018 – 52,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobci **n e m a j í** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobou ze dne 8. 12. 2018 se žalobci domáhali zrušení dvou rozhodnutí žalovaného uvedených v záhlaví, kterými byla zamítnuta odvolání žalobce a) a potvrzena rozhodnutí Finančního úřadu pro hlavní město Prahu ve věci daně z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2016 a ve věci žádosti žalobce a) o prominutí všech pokut a penále.

[2] Usnesením ze dne 3. 1. 2019, č. j. 11 Af 44/2018 – 52, Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) zamítl žádost žalobců o osvobození od soudních poplatků. V odůvodnění napadeného usnesení městský soud uvedl, že ani jeden z žalobců věrohodným způsobem nedoložil původ ani skutečný rozsah finančních prostředků, z nichž hradí náklady na své životní potřeby. Podle soudu „[j]e totiž nepochybné, že je-li žalobkyně X odkázána na finanční výpomoc na prvního žalobce a na svoji dceru, výše této výpomoci zůstala soudu utajena. Pokud jde o žalobce

X, je zřejmé, že i on musí mít nějaké finanční zdroje, z nichž hradí výše zmíněné náklady na živobytí. Existenci a původ těchto prostředků však soudu ničím nedoložil.“

[3] Proti tomuto usnesení podali žalobci (dále jen „stěžovatelé“) v zákonné lhůtě kasační stížnost. V ní zejména namítali, že jejich situace je soudům známa, v jiných soudních řízeních jim bylo přiznáváno osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu a byli jim ustanovováni právní zástupci. Odkázali na všechna svá podání založená ve spise a uvedli, že čestná prohlášení v podobě potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech dokládají soudům opakovaně; každým rokem přikládají též nové okolnosti, kterými jsou změny v důchodu stěžovatelky b) a aktuální daňová přiznání stěžovatele a). Stěžovatel a) pak dodal, že jeho výdaje odpovídají nákladům, které nutně potřebuje k přežití občan, který nečerpá žádné sociální dávky a nepobírá pevně stanovený měsíční plat; všechny tyto náklady jsou souhrnně uvedeny jako „*nutný výdaj v zákonné osobní spotřebě*“ v daňovém přiznání, a jeho příjmy se tím anulují. Jeho výdaje jsou navíc navýšené o nepravidelné částky související se zdravotními následky dvou autonehod. Stěžovatelé také požádali o osvobození od soudních poplatků a ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Závěrem navrhli, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

[4] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3 a 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“)]. Dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[5] Podstatou kasační argumentace je nesouhlas stěžovatelů s posouzením otázky splnění zákonných podmínek pro přiznání osvobození od soudních poplatků ze strany městského soudu.

[6] Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, který by mu mohl znemožnit přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

[7] Tento institut je upraven v § 36 odst. 3 s. ř. s., podle nějž platí, že „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka

pokračování

přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“

[8] Z dikce citovaného ustanovení tedy vyplývá, že účastník řízení může být osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) účastník podal žádost o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) účastník doložil nedostatek finančních prostředků.

[9] Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2009, č. j. 8 As 20/2009 - 50,

je soud povinen v každém jednotlivém případě vážít konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele. Účastníka lze osvobodit od soudních poplatků pouze tehdy, bude-li řádně osvědčeno, že pro jeho celkové poměry nelze setrvávat na povinnosti soudní poplatek uhradit. Rozhodnutí o tom, zda lze přiznat účastníku osvobození od soudních poplatků, je tedy vázáno na prokázání okolnosti, že účastník nemá k jejich úhradě dostatečné prostředky. Je přitom výlučně na účastníku, aby svoji finanční a majetkovou situaci soudu dostatečně konkrétně popsal a předložil doklady prokazující nedostatek finančních prostředků. Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti účastníka řízení sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 9. 2008, č. j. 1 As 63/2008 - 34, či ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS) a za předpokladu, že byl účastník řádně poučen (§ 36 odst. 1 s. ř. s.), takovou žádost zamítne. Stejně tak soud takovou žádost zamítne, jsou-li údaje sdělené účastníkem nevěrohodné, popř. neúplné (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, publ. pod č. 1962/2010 Sb. NSS).

[10] Stěžovatelé požádali městský soud o osvobození od soudních poplatků současně s podanou žalobou. Městský soud proto výzvou ze dne 19. 12. 2018 vyzval stěžovatele k prokázání osobních, majetkových a výdělkových poměrů, k čemuž jim zaslal formulář „*Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech*“, vyzval je k jeho řádnému vyplnění a zaslání ve lhůtě patnácti dnů od jeho doručení; současně je řádně poučil, že nebude-li formulář ve stanovené lhůtě zaslán soudu zpět náležitě vyplněný, soud návrhu na osvobození od soudních poplatků nevyhoví.

[11] Dne 27. 12. 2018 byly soudu doručeny stěžovateli vyplněné formuláře, ze kterých se podává, že stěžovatel a) žije osaměle a je na něm závislá stěžovatelka b), která s ním však nežije ve společné domácnosti. Stěžovatel a) nemá příjmy z pracovního či obdobného poměru,

má příjmy z podnikání v oblasti internetových služeb (reklamní činnost, zprostředkování a tvorba webových stránek). Z této činnosti měl v roce 2015 zisk 3 207 Kč. Stěžovatel a) poukázal na to, že je po dvou nezaviněných autonehodách a na to, že je obětí několika trestných činů, kdy mu byl odcizen majetek v hodnotě dvou milionů korun a hotovost ve výši jednoho a půl milionu korun. Má dluhy na sociálním pojištění cca 100 000 Kč, na zdravotním pojištění cca 100 000 Kč a exekuce ve výši cca 200 000 Kč. K důkazu stěžovatel přiložil pouze daňové přiznání za rok 2017, ze kterého plyne ztráta ve výši 57 990 Kč. Stěžovatelka b) pak ve formuláři uvedla, že je rozvedená, žije osaměle, je závislá na stěžovateli a) a na své dceři. Není zaměstnána, nejprve pobírala invalidní důchod po

těžkém pracovním úrazu, nyní pobírá starobní důchod ve výši 6 197 Kč měsíčně. Jiné příjmy neuvedla a podotkla, že se v neukončeném soudním řízení domáhá výplaty doživotní renty za ztrátu na výdělku u Okresního soudu ve Frýdku – Místku. Je proti ní vedeno exekuční řízení o částku 700 000 Kč a má další dluhy u bankovních ústavů, které jsou předmětem dosud neukončeného soudního řízení. Stěžovatelka také poukázala na trvalé těžké následky neodstranitelného poškození jejího zdraví. Stěžovatelka přiložila výplatní doklad z května roku 2016, ze kterého plyne, že obdržela dávku starobního důchodu ve výši 6 197 Kč, a také doklad z března roku 2018, ze kterého plyne, že obdržela dávku starobního důchodu ve výši 6 675 Kč.

[12] Na základě shora uvedených skutečností městský soud dospěl ke zcela oprávněnému závěru, že stěžovatelé věrohodným způsobem nedoložili své majetkové poměry.

[13] Stěžovatelka b) řádně doložila svůj příjem spočívající ve výplatě dávek starobního důchodu. Městský soud však správně uvedl, že stěžovatelka b) neuvedla, ani nikterak nedoložila, výši finanční výpomoci od stěžovatele a) a od své dcery, na kterých je dle svých slov závislá. Nadto nedoložila ani svá tvrzení o výši dluhu vymáhaném v exekučním řízení a o „*dalších dluzích u bankovních ústavů*“. Co se týče výdajů, stěžovatelka b) uvedla toliko informaci týkající se místních poplatků a nájemného, nicméně použila pouze neurčitou formulaci „*dle finančních možností*“. Údaje uváděné stěžovatelkou b) jsou tedy neúplné a neprůkazné a městský soud proto nemohl objektivně posoudit její majetkové poměry.

[14] Nejvyšší správní soud se dále ztotožňuje se závěrem městského soudu, že i stěžovatel a), musí mít nějaké zdroje, ze kterých hradí náklady na své živobytí i příležitostné náklady související s jeho zdravotním stavem. Nadto je třeba poznamenat, že stěžovatel a) musí mít také finanční zdroje, ze kterých vypomáhá stěžovatelce b), která je na něm údajně závislá. Žádné takové zdroje však stěžovatel a) neuvedl, ani ničím nedoložil. Stěžovatel a) nadto městskému soudu nesdělil a nedoložil ani žádné své výdaje. Jediným dokladem, který stěžovatel soudu předložil, bylo daňové přiznání za rok 2017, z něhož plyne, že stěžovatel, jakožto osoba samostatně výdělečně činná, vykázal ztrátu ve výši 57 990 Kč. To však nic nemění na situaci, kdy není patrné, z čeho stěžovatel a) fakticky žije. Ani stěžovatel a) tedy soudu nedoložil úplné a průkazné údaje, soud proto nemohl objektivně posoudit jeho majetkové poměry.

[15] Pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků je nezbytné, aby měl soud celkový přehled o osobních, majetkových a finančních poměrech. Bylo výlučně na stěžovatelích, aby své osobní, finanční a majetkové poměry městskému soudu dostatečně konkrétně popsali a svá tvrzení také doložili. Skutečnost, že tak neučinili, nelze klást k tíži městskému soudu. Jak bylo uvedeno výše, soud nemá povinnost z úřední povinnosti zjišťovat výdělkové a majetkové možnosti účastníků řízení. Nevěrohodnost či neúplnost tvrzení stěžovatelů o existenci předpokladů pro osvobození od soudních poplatků pak vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, publ. pod č. 1962/2010 Sb. NSS).

[16] Městský soud proto nepochybil, když žádost stěžovatelů o osvobození od soudních poplatků zamítl.

pokračování

[17] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1, *in fine*, s. ř. s.).

[18] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelé nebyli v řízení o kasační stížnosti úspěšní, proto nemají právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 17. dubna 2019

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu